

síť; práve preto sú výzvou na znovupremyslenie premís, argumentácie a záveru. Dúfam, že Oxford University Press pomôže redefinovať štandard akademických publikácií aj u nás.

Analýzy sú ponukou zvládnuť tento stupeň, premyslieť niektoré sporné partie a ďalej rozvinúť výklad. Príspevky sú výzvou – koniec koncov, Sókratés si to zaslúži.

Martin Bača

PhDr. Martin Bača
Inštitút filozofie a etiky
Filozofická fakulta PU
ul. 17. novembra 1
080 01 Prešov, SR
e-mail: martinbaca75@gmail.com

JOSEF PETRŽELKA:

Základy řecké (a latinské) filosofické terminologie

Brno: Masarykova univerzita 2007, ISBN 978-80-210-4363-3, CD nosič

Josef Petrželka si vo svojom učebnom texte, ktoré vychádza v podobe elektronickej publikácie v rámci Vydavateľstva MU v Brne, stanovil neľahkú úlohu: poskytnúť študentovi bez elementárnej znalosti klasických jazykov pomôcku, ktorá ho naučí prečítať grécky filozofický text a zoznámi ho so základnými filozofickými termínmi, ktoré sa v ňom môžu vyskytnúť. Cieľom publikácie nie je však umožniť študentovi prekladať starogrécky text, ale len naučiť ho odhadnúť, o čom asi text hovorí, prípadne na základe jeho znalostí dejín antickej filozofie určiť autora. Študent si tak osvojí niekoľko desiatok filozofických termínov, ktoré využije aj pri štúdiu a pochopení neskoršej európskej filozofie, v ktorej sa tieto grécke slová spolu s mnohými ich latinskými ekvivalentmi stali štandardným filozofickým jazykom. Publikácia tak v istom zmysle pripravuje čitateľa aj na systematické zvládnutie filozofickej problematiky, pri ktorej sa odhliada od dejinného vývinu filozofických ideí.

Vytýčenému cieľu publikácie zodpovedá jej formálna kompozícia, ktorá naplno využíva všetky textové, fulltextové, dokonca i multimedialne možnosti modernej elektronickej knihy. Základný rozcestník kurzu tvorí internetový portál prehliadača (IE, Mozilla Firefox), ktorý čitateľovi ponúka v intuitívnom, logickom a didakticky vhodne zvolenom poradí zľava doprava a zhora nadol postupne jednotlivé časti elektronickej knihy. Po *Úvodných pokynoch* s informáciou o autoroch a technickou poznámkou prichádza čitateľ k *Cieľom kurzu*, v ktorom sa dozvedá, čo môže od elektronickej publikácie očakávať a aké sú jej limity. Nasleduje oddiel, v ktorom si čitateľ môže v prípade potreby doinštalovať voľ-

ne dostupné fonty na korektné zobrazovanie gréckych znakov. Skutočnosť, že ide o freewareové komponenty typu *unicode*, má veľký význam, pokiaľ ide o dostupnosť a legálne zverejňovanie elektronickej publikácie napr. na internete alebo pri masovom šírení na cd-nosičoch.

Obsahové jadro celej publikácie tvoria tieto okná: *Alfabeto, Myslitelia, Gramatika, Terminológia a Slovník*. V častiach *Alfabeto* a *Gramatika* sa študent bez predchádzajúcej znalosti gréčtiny oboznámi s pravidlami čítania, písania a vo veľmi obmedzenej miere aj s niektorými kapitolami z gréckej gramatiky, najmä s mennou flexiou. Základným didaktickým jadrom publikácie je však spomínaná voľba s príznačným názvom *Terminológia*. Autor rozdelil niekoľko desiatok ťažiskových filozofických termínov do týchto „systematických“ okruhov: metafyzika, kozmológia, ontológia, gnozeológia, fyzika, psychológia, etika a politika. Kritériá rozdelenia termínov sú však neraz nejednoznačné, čo azda vyplýva zo samotnej historickej skutočnosti, že v antike neexistovalo takéto prísne systematické členenie filozofie. Delenie však sleduje skôr didaktické ciele, preto mu spomínanú historicko-filozofickú nepresnosť ľahko odpustíme. Všetky rozoberané termíny sú ešte raz usporiadané aj v abecednom poradí v časti *Slovník* a podľa jednotlivých filozofov v časti *Myslitelia*. Škoda, že z týchto dvoch častí sa nedá priamo „prekliknúť“ do časti *Terminológia*, aby študent zreteľne videl, do ktorej filozofickej kategórie príslušný termín, použitý konkrétnym filozofom, patrí.

Koncepcia výkladu v časti *Terminológia* je volená mimoriadne šťastne: pri každom termíne uvádza autor niekoľko príkladov jeho použitia u konkrétnych autorov (prevažne z predsókratovského a klasického obdobia, menej z helenizmu), za ktorými nasleduje inštruktívny, vecný, a pritom prehľadný a pomerne presný výklad termínu ako takého. Zaujímavý je pokus zachytiť aj latinské ekvivalenty gréckych filozofických termínov a ich preklad do češtiny. Pri niektorých heslách sa musíme uspokojiť s novovekými latinskými novotvarmi, keďže v antike presný latinský termín jednoducho neexistoval. Túto skutočnosť však nemôžeme vyčítať autorovi ani jeho koncepcii, ktorá sa snaží o jednotu výkladu pri každom termíne.

Výnimočné na recenzovanej elektronickej knihe je to, že študent má v časti *Slovník* možnosť vypočítať si každý jeden termín nahraný v tzv. erazmovskej výslovnosti starej gréčtiny. O historicko-jazykovej autentickosti zaznamenananej výslovnosti možno určite polemizovať – z hľadiska vernosti by bola celkom prekvapujúco možno vernejšia výslovnosť novogrécka, prinajmenšom v prípade termínov pochádzajúcich z helenizmu či z ešte neskoršieho obdobia. Napriek tejto akademickej poznámke považujem záznam výslovnosti, ktorá sa snaží dodržiavať aj graficky „nezjavné“ grécke dĺžky na písmenách *ι, υ, α*, za veľmi šťastné, pretože práve tento spôsob výslovnosti starogréckeho textu je v našom geografickom regióne historicky veľmi pevne etablovaný. Opäť je na škodu veci, že študent si nemôže vyvolať „kliknutím“ nahovorenú výslovnosť aj v samotnej časti *Terminológia*, prípadne že neboli nahovorené a zaznamenané všetky súvislé texty a výroky – nielen slová – uvádzané v publikácii.

Predloženú elektronickej publikáciu autora Josefa Petrželku *Základy řecké (a latinské) filosofické terminologie* považujem za veľmi vhodnú vysokoškolskú učebnú pomôcku, ktorou sa študent bez predbežnej prípravy zoznámi so základmi filozofickej gréčtiny.

Potvrzuje to aj moja osobná skúsenosť z kurzu Grécke minimum, ktorý vediem pre študentov filozofie na FiF UK v Bratislave. Publikácia je na študijné účely prístupná aj online. Tu sa však vyžaduje zadanie prístupového mena a hesla,¹ ktoré dostane študent na úvodnej hodine kurzu. Veľký význam má skutočnosť, že podobná publikácia v českom ani v slovenskom jazykovom prostredí neexistuje. Odporúčam ju nielen študentom, ale aj širšej odbornej verejnosti, ktorá má záujem o nahliadnutie do tajov filozofickej gréčtiny.

Andrej Kalaš

Mgr. Andrej Kalaš, PhD.
Katedra filozofie a dejín filozofie FiF UK
Šafárikovo nám. 6
818 01 Bratislava 1
SR

AGNIESZKA WOSZCZYK:

Problem *hen* i *aoristos dyas* w *Enneadach* Plotyna (Problém *hen* a *aoristos dyas* v Plotinových *Enneadách*)

Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego 2007, 220 s.

Na Slovensku sa komplexne nezaoberal analýzou Plotinovej filozofie ešte ani jeden autor.¹ V Čechách je situácia o niečo lepšia, v roku 2002 vydal vo vydavateľstve OIKOYMENH monografiu pod titulom *Plótínova metafyzika svobody* Filip Karfík. Domnievam sa, že nedostatočný záujem o tvorbu vrcholného predstaviteľa novoplatonizmu je podmienený aj tým, že ani v Čechách, ani na Slovensku dodnes nevznikol kompletný preklad jeho *Ennead*. Týmto hendikepom nie je zaťažená poľská filozofická obec,² ktorej súčasťou je aj mladá filozofka Agnieszka Woszczyk z Inštitútu filozofie Sliezskej univerzity v Katoviciach.

Ako vyplýva z názvu recenzovanej monografie, jej kardinálnou témou je vzťah medzi jedným a mnohým v Plotinovej metafyzike. Je všeobecne známe, že koncepcia *Jedna* (*hen*) tvorí fundamentálny prvok metafyziky najvýznamnejšieho exponenta novoplatonizmu, a tá je zase najdôležitejšou zložkou jeho filozofie. Za centrálny problém Plotinovej metafyziky A. Woszczyk považuje otázku vzniku mnohosti z absolútneho *Jedna*. Snaží sa

---

¹ S láskavým súhlasom autora publikácie uvádzame exkluzívne pre čitateľov časopisu *Filozofia* kompletne prístupové údaje online verzie publikácie: <http://www.phil.muni.cz/fil/terminologie/>; meno: terminologie, heslo: alfabet.

¹ Čiastočnou výnimkou je monografia Pavla Labudu: *Onto-teológia: Plotinos versus Heidegger*. Ružomberok: FF KU 2007.

² Ešte v roku 1959 bol vo Varšave publikovaný dvojzväzkový Krokiewiczov preklad.